

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д.УШИНСЬКОГО»
Навчально-науковий інститут фізичної культури спорту та спеціальної освіти
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

**ПРОБЛЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ І
РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Матеріали XXVIII всеукраїнської науково-практичної конференції

Одеса 2025

УДК 376

П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ

Вченої Ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 5 від 30.10.25р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Гончар І.Л. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спортивних дисциплін Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Кисличенко В.А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ННПІ імені О.В.Сухомлинського НУК імені адмірала Макарова

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

*Головний редактор – професор **Форостян О.І.***

*Відповідальний редактор – професор **Соколова Г.Б.***

*Технічний редактор – доцент **Начинова О.В.***

Члени редколегії:

Арнаутова Л.В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Лещій Н.П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Маматова З.Р. – старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Орленко І.М. – доктор філософії, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Григорєва Л.В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи № 75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць, Одеса, / редколегія О.Ф.Форостян та ін. – Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2025. – 208 с.

УДК 376

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» 2025

Красовська К, ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ НАСТУПНОСТІ Й ПЕРСПЕКТИВНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКАМИ ОСВІТИ	69
Кривонігова О.В., Паніна М.А. КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	72
Начінова О.В., Ганган А.С. РАННЯ ДІАГНОСТИКА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ В КОРЕКЦІЇ РОЗЛАДІВ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	76
Начінова О.В., Георгієва В. ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ НА ПОЧАТКОВІЙ ЛАНЦІ ОСВІТИ	79
Начінова О.В., Поплімах Ю. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ	83
Привалова О.С., Стахова Л.Л. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛАННЯ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	87
Соколова Г.Б., Бойко А. КОРЕКЦІЯ ДИСПРАКСІЇ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ	91
Соколова Г. Б., Козій К. О. МОНТЕССОРІ-ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	96
Соколова Г.Б., Никифорова Ю.С. ПІСОЧНА ТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД КОРЕКЦІЇ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	100
Соколова Г.Б., Пенковська А.В. ЦИФРОВА СЮЖЕТНО-РОЛЬОВА ГРА В УМОВАХ ГЕЙМІФІКАЦІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	105
Соколова Г.Б., Чередник К.С. КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ	109
Форостян О.І., Анкудінова В. КОРЕКЦІЙНА РОБОТА З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ	112
Форостян О. І., Артишева К. О. КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ У ДІТЕЙ ІЗ АУТИЗМОМ	115
Форостян О.І., Афтанас М.Є. ЗАСТОСУВАННЯ ЛОГОПЕДИЧНОГО МАСАЖУ У КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	119
Форостян О. І., Варга В.-Д.М. КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЯ У ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗНМ	122
Форостян О.І., Гаркава М.М. РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВОГО ДИХАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ	124
Форостян О.І., Ковалів Р. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	128
Форостян О.І., Москаль Д. КОРЕКЦІЯ ДІСГРАФІЇ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	130
Форостян О.І., Стоколос А. КОРЕКЦІЯ ДИСЛЕКСІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	133
Форостян О.І., Тарнавська А.Ф. ВПЛИВ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК ЛЕКСИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	136
Форостян О. І., Фертіченко Н. РОЛЬ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	140

КОРЕКЦІЯ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ

Постановка проблеми. Проблема корекції мовленнєвих порушень у дітей середнього дошкільного віку є однією з актуальних у сучасній логопедії, адже якість мовлення безпосередньо впливає на формування комунікативної компетентності та успішну соціалізацію дитини. Значна кількість дошкільників має різні мовленнєві порушення, що ускладнюють їх розвиток і потребують пошуку ефективних методів корекції. Традиційні логопедичні методики потребують доповнення сучасними інноваційними технологіями, здатними зробити процес корекції більш результативним та емоційно привабливим. Одним із таких методів є арт-терапія, що поєднує корекційно-розвивальний вплив з творчою діяльністю дитини. Саме тому постає необхідність дослідження можливостей використання арт-терапії у подоланні мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку.

Аналіз останніх публікацій. За даними наукових досліджень Н. Гаврилук та І. Ковальчук, корекція мовленнєвих порушень у дітей середнього дошкільного віку засобами арт-терапії ґрунтується на використанні творчих видів діяльності як ефективного інструменту розвитку комунікативної функції мовлення[2].

Як зазначає Т.Клевцова, арт-терапевтичні методи створюють позитивний емоційний фон, який сприяє подоланню страху мовлення та зниженню рівня тривожності у дітей. Малювання, ліплення, аплікація та казкотерапія забезпечують можливість символічного вираження емоцій, що стимулює розвиток словника та граматичної будови мовлення. Під час занять діти активно описують власні творчі роботи, що сприяє формуванню зв'язного мовлення та розширенню словникового запасу [4].

На думку Л.Дяченко, включення елементів музикотерапії та рухової активності підвищує мотивацію до мовленнєвої діяльності й активізує артикуляційний апарат [3]. Важливим аспектом є індивідуальний підхід, який дозволяє логопеду враховувати психоемоційні особливості кожної дитини. Арт-терапевтичні засоби сприяють розвитку дрібної моторики, що має тісний зв'язок із мовленнєвими процесами [1]. Використання сюжетних малюнків і творчих ігор стимулює розвиток діалогічного мовлення та формує навички соціальної взаємодії. Ефективність арт-терапії зростає за умов поєднання її з традиційними логопедичними вправами [5].

Таким чином, арт-терапія виступає комплексним засобом мовленнєвого розвитку, що гармонійно поєднує корекційні, виховні та психотерапевтичні завдання.

Мета статті: полягає у теоретичному обґрунтуванні ефективності використання арт-терапії як засобу корекції мовленнєвих порушень у дітей середнього дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Арт-терапія розглядається сучасними науковцями як ефективний засіб корекції психічного та мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Її особливість полягає в поєднанні творчої діяльності з терапевтичним впливом, що створює сприятливі умови для гармонійного розвитку дитини [1; 2]. Діти середнього дошкільного віку особливо чутливі до різних видів мистецтва, тому залучення арт-терапії у корекційний процес сприяє підвищенню їх інтересу до занять [3].

У практиці логопедичної роботи широко застосовуються малювання, ліплення, аплікація, музично-рухові вправи, театралізовані ігри, які дозволяють активізувати мовленнєву діяльність [4]. Такі види діяльності сприяють розвитку дрібної моторики, координації рухів, уваги та пам'яті, що є важливими передумовами формування мовлення [5].

Арт-терапія допомагає дитині вільніше виражати власні емоції, що позитивно впливає на розвиток комунікації. У процесі виконання творчих завдань дитина опановує нову лексику, вчиться будувати прості та поширені речення, закріплює правильну звуковимову. Використання кольорів, форм, музики й рухів стимулює активність мозкових процесів, які беруть участь у формуванні мовлення [1].

Заняття арт-терапією знижують рівень тривожності у дітей, які мають мовленнєві порушення, та створюють позитивний емоційний фон для занять. Особливе значення має використання сюжетно-рольових ігор з елементами театралізації, які дозволяють дитині відпрацьовувати мовленнєві ситуації у природному середовищі [4]. Арт-терапевтичні методи сприяють розвитку уяви, фантазії та творчого мислення, що безпосередньо пов'язано з активізацією мовленнєвої діяльності. Малювання та ліплення стимулюють розвиток артикуляційного апарату через вправи для дрібної моторики. Музично-рухові вправи допомагають формувати ритмічність мовлення, його інтонаційний бік та чуття мови [2; 3].

Арт-терапія дозволяє логопеду зробити процес навчання більш ігровим та менш формалізованим, що відповідає віковим особливостям дошкільників [5]. У дітей середнього дошкільного віку часто спостерігається нестійкість уваги, тому використання творчих завдань допомагає підтримувати інтерес протягом усього заняття. Важливим аспектом є те, що арт-терапія сприяє формуванню позитивної самооцінки у дітей із мовленнєвими порушеннями [3]. Успішне виконання творчих завдань створює у дитини відчуття досягнення, що підвищує мотивацію до мовленнєвої активності. Застосування арт-терапевтичних методів у груповій роботі формує навички взаємодії, комунікації та співпраці між дітьми. Це особливо важливо для дітей, які через мовленнєві труднощі схильні до замкненості та ізоляції [2]. Арт-терапія надає можливість використовувати індивідуальний підхід, адже кожна дитина може працювати у власному темпі та виражати свої можливості [4].

Досвід практиків доводить, що систематичне використання арт-терапії сприяє помітному зменшенню мовленнєвих дефектів у дітей. Важливим чинником є інтеграція арт-терапевтичних методів у комплексну логопедичну

роботу, що включає артикуляційну гімнастику, розвиток фонематичного слуху та словникового запасу [1; 5]. Арт-терапія виступає не лише засобом корекції, а й інструментом профілактики вторинних порушень у психічному розвитку дитини.

Залучення батьків до арт-терапевтичних занять допомагає створювати єдиний корекційний простір «дитина–логопед–родина». У спільній діяльності з батьками дитина отримує додаткову мовленнєву стимуляцію та підтримку [3]. Практика показує, що діти, які займаються арт-терапією, швидше долають бар'єри у спілкуванні та легше вступають у діалог. Ефективність арт-терапії підтверджується не лише практичними результатами, а й науковими дослідженнями у сфері спеціальної педагогіки [4]. Вона забезпечує комплексний вплив на мовленнєвий, емоційний та когнітивний розвиток дитини. Творчий характер занять дозволяє уникати перевантаження та робить корекційний процес максимально природним.

Таким чином, арт-терапія є потужним ресурсом у роботі з дітьми середнього дошкільного віку, які мають мовленнєві порушення.

Висновки та перспективи. Проведений теоретичний аналіз засвідчив, що арт-терапія є ефективним засобом корекції мовленнєвих порушень у дітей середнього дошкільного віку. Використання творчих методів у логопедичній роботі сприяє розвитку мовлення, збагаченню словникового запасу, удосконаленню звуковимови та формуванню комунікативних навичок. Арт-терапія позитивно впливає на емоційний стан дитини, знижує тривожність та стимулює бажання до активного спілкування. Вона створює умови для індивідуалізації навчального процесу та врахування особливостей кожної дитини.

Перспективним напрямом досліджень є розробка комплексних програм, що інтегрують арт-терапію з традиційними логопедичними методиками. Подальше вивчення ефективності різних видів арт-терапії дозволить визначити найбільш результативні форми корекційної роботи.

Отже, застосування арт-терапії у практиці логопедичної діяльності відкриває широкі можливості для підвищення ефективності корекційного впливу та гармонійного розвитку дитини.

Список використаних джерел

1. Гаврилюк Н. В. Арт-терапія в роботі з дітьми: навч.-мето. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 168 с.
2. Гаврилюк Н. В., Ковальчук І. П. Використання арт-терапії у логопедичній практиці. Тернопіль: Мандрівець, 2022. 132 с.
3. Дяченко Л. В. Сучасні підходи до використання арт-терапії у корекційній педагогіці // Корекційна педагогіка. 2020. № 2. С. 45 - 49.
4. Клевцова Т. В. Арт-терапія у корекційно-логопедичній роботі з дітьми дошкільного віку: метод. рек. Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2023. 42 с.
5. Кононко І. П. Арт-терапія та мовленнєвий розвиток дошкільників. Харків: Ранок, 2016. 104 с.

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
Збірник наукових праць

За зміст та орфографічне оформлення відповідальність несуть автори наукових робіт